

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada Poplăci nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Frații noștri.

Puterea noastră de a ne împotrivi încercărilor ce se fac pentru de a ni-se răpi naționalitatea a crescut mult prin faptul, că frații noștri de peste munți alcătuiesc astăzi o țeară de sine stătătoare, având regele ei iubit și înțelept și așezămintele ei înfloritoare. Țeara românească are cinci milioane și jumătate de suflete, o armată de trei sute de mii soldați, întărituri puternice pentru vremuri de război, — și toate celelalte țeri voesc să aibă prietenia ei. Frații noștri însă știu că noi suferim aici tot felul de nedreptăți; ei știu că noi avem lipsă de ei, după-cum și ei au avut și au lipsă de noi; ei sunt prin urmare trup și suflet cu noi, — pentru-că singele apă nu se face. Și dușmanii noștri știu aceasta și mult le pare rău când se gândesc că Dumnezeu nu ne-a lăsat singuri, cum sânt ei, ci ne-au dat frați cari ne iubesc și pe care-i doare inima când știu că noi suferim.

În sfârșit toate celelalte popoare din toată Europa știu, că nouă ni se fac mari nedreptăți în țeara aceasta, pentru-că zia-rele de pretutindenea scriu despre noi și ne apără cu multă căldură.

Așa încât dușmanii noștri nu sânt nici ei tocmai de capul lor. Noi sântem în Transilvania și în Ungaria mai bine de trei milioane de Români, ear' împreună cu ceialalți locuitori, cari nu sânt Maghiari însemnăm unsprezece milioane de suflete, prigonite și nedreptățite de cinci milioane de Maghiari. Dragostea și încurajarea lumii e cu noi, ear' nu cu ei, — și până în cele de pe urmă ei cari voesc să ne doboare vor trebui să cadă, pentru-că ei sânt mai slabi și pentru-că dreptatea e cu noi. Noi am fi voit să trăim frățeste cu ei, dar' ei nu voesc să trăiască frățeste cu noi; ei ne sapă groapa în care se ne înmormântăm naționalitatea noastră și uită că Dumnezeu însuși a lăsat, ca *celce sapă groapa altuia, să cadă el singur într'nsa.*

Dar' dacă împregiurările se desfășeară în chip prielnic pentru noi și dacă al nostru va fi viitorul, se nu uităm că și noi avem mari datorii de împlinit față de neamul nostru și față de noi înșine.

Una din cele mai mari datorii e aceea de a ne lumina din zi în zi mai

mult, de a ne cunoaște drepturile și datoriile, de a ne încuraja tot ce e românesc și de a ne ridica cu putere împotriva a tot ce caută să ne desbine, să ne împrăstie și să ne slăbească. Când noi vom fi cu toții una și când cu toții vom ști ce sântem și ce voim, nimenea nu va mai îndrăzni să ne lovească, ear' celce va îndrăzni, va face-o numai pentru denorocirea lui.

De aceea foile românești trebuiesc se fie încurajate, — și cu deosebire „Foaia Poporului” trebuie să se găsească în casa fiecărui om din popor.

Mântuirea noastră stă în noi. Ear' când noi vom fi luminați, vom pluti deasupra valurilor amenințătoare, care astăzi voesc să ne înghiță.

Să răspândim deci cu toții „Foaia Poporului” și cu ea să răspândim lumina în popor. Cu aceasta vom face o faptă bună și românească. Când vom fi luminați ne vom simți noi înșine mai puternici, încercările dușmanilor de a ne silă să ne lăpădam de naționalitatea noastră vor fi zădarnice, ear' lumea străină, care astăzi ne privește cu dragoste, ne va iubi, ne va încuraja și ne va prețui tot mai mult.

Un protest. Toate foile jidano-maghiare au făcut mare svon, scriind despre un protest, care, iscălit de mii de Români, e să se publice în foile române și din străinătate și în care se se protesteze împotriva volnicilor și nelegiuirilor făcute în vremea din urmă față de noi decătră stăpânirea ungurească.

Foile maghiare, spunând că protestul a fost trimis fruntașilor Români de cătră presidentul nostru, dl *Dr. Rațiu*, scriu împotriva lui, hulindu-l și luându-l în batjocură, căci gândesc, că prin aceasta se va zădărnici eșirea lui. Așa strigă și păcătosul, când e să-i ese la iveală faptele!

Față de aceste schilălăituri ale foilor maghiare, alte foi de frunte, cum e „*Le Temps*” din Paris, „*Deutsches Volksblatt*” din Viena, apoi „*Kronstädter Zeitung*”, foia Sașilor tineri din Brașov ș. a. laudă aceasta pornire a Românilor.

În vremea din urmă guvernul maghiar a făcut atâtea volnicii și încălcări de lege față de *partidul nostru național*, încât e de lipsă un protest al tuturor Românilor!

Cu toate sbierătele foilor jidano-maghiare noi ne vom ști face datorița ca Români și cetățeni ai patriei, căci — după-cum se zice în protestul din vorbă — „Sântem Români și Români voim să rămânem în veci”.

De Anul-Nou. „Monitorul Oficial”, adevărat gazeta țerii, publică următorul înalt ordin (sau poruncă) de zi al M. Sale Regelui Carol:

» *Ostași!*

» Sânt treizeci de ani de când cu dragoste și fără preget lucrez la înălțarea și propășirea scumpei mele armate. Cu mândrie o spun, că munca mea a fost spornică: prin vitejia și statornicia voastră ați întemeiat neatârnamarea patriei, ați reînviat timpurile glorioase, redeșteptând în voi vechile virtuți războinice și în anul care s'a închis, v'ati atras prin bărbăteasca voastră înfăptuire înalta Mea aprobare.

» Vă mulțumesc! Și cu inima voioasă urez și de astădată, tuturor, un an bun și fericit.

» Dat în București, la 1 Ianuarie v. 1897.

Carol.

La felicitările de Anul-Nou, ce i-s'au adus Regelui Carol de cătră fruntașii țerii, ministri, Metropolitul-Primat, președinții corpurilor legiuitoare ș. a. Regele a zis între altele următoarele:

» Adânc mișcat de cuvântările așa de bine simțite, vă mulțumesc din suflet pentru urările călduroase ce Ne aduceți în numele țerii.

» În anul care s'a închis multe fapte însemnate s'au petrecut; însă am întâlnit și numeroase greutăți, cari au putut fi învinse numai prin unire și cu spriginul înțelept al bărbăților, cari au închinat vieța lor patriei.

» 1896 va rămâne dar' neuitat în anele noastre politice. Plin de încredere privesc în anul, care începe, și sânt convins că oricând voi avea trebuință de fruntașii țerii, ei toți vor încungiura cu credință Tronul și vor lupta, ca un singur om, pentru siguranța și întărirea Statului român...

Matriculele de stat. Ministrul de interne *Perczel* a substernut dietei un raport despre speșele matriculelor de stat. Din acest raport se vede, că singuraticile comune au cheltuit 540.000 fl., în anul dintâiu al acestui nou lucru patriotic și anume: 440.000 pentru instalarea matriculanților, ear' 100.000 florini pentru plata acestora.

Statul din a sa parte a cheltuit 817.000 fl. și salariul gras al inspectorilor, și speșele tipăriturilor diferite, care toate s'au făcut pe cheltuiala statului.

E scumpă de tot matricularea de stat fără de care am putea fi. Dar' de dragul maghiarisării câtă risipă nu se face, câte cheltuieli degiaba, scoase din sudoarea cruntă a cetățenilor!

Chiverniseala ungurească.

Om cu bună socoteală este acela care nu cheltuește mai mult decât îi sînt venitele. Cine calcă regula aceasta, trebuie să facă datorii, ear' datoriile au o foarte rea însușire, că în loc să scadă se tot înmulțesc și pe omul care s'a împrietenit cu ele îl aruncă în brațele sărăciei.

Omul cu bună socoteală își va face dar' totdeauna înainte planul, că ce poate cheltui și cât poate cheltui din rodul muncii sale, ear' peste acest plan, care se numește *preliminar* nu va trece niciodată.

Tot după un anumit plan, după *preliminar* trebuie să se facă și cheltuelile corporațiilor, cum e: școala, biserica, comuna, și tot așa se porcede și cu cheltuelile ce le face guvernul din lada țării. Și guvernul trebuie să lucre după un *preliminar*, care însă se numește *budget*.

Budgetul țării se face totdeauna pe un an, și se debate în dietă și în casa magnaților, și numai dacă-î primesc ambele case are putere și poate fi executat, în cas contrar guvernul trebuie să se ducă și să facă loc altuia.

În dieta țării chiar acum decurge dezbatererea asupra *budgetului*, de aceea voim să facem cetitorilor noștri cunoscut cuprinsul seu.

Budgetul anului acesta e statorit în 475 milioane de florini. E cam cu un milion și jumătate mai mare ca budgetul anului trecut. Venitele sînt proiectate tot în suma aceasta, adică ceva mai puțin, astfel, că dacă nu se va întempla nimic deosebit va trebui să rămână venit curat 87 mii de florini. Va să zică 475 de milioane de florini trebuie să se adune din țeara întreagă, că se se acopere toate cheltuelile țării. Și se vor aduna; *trebuie* să se adune. Așa sună socoteala ministrului, făcută pe hârtie. Și socoteala la

care au lucrat multe capete „înțelepte“, trebuie să e bună. Noi însă se facem o mică asemenare. La anul 1867, budgetul prezentat parlamentului ungar din partea guvernului lui Andrássy era statorit în 130 milioane de florini, sumă rotundă. În treizeci de ani de „înțeleaptă“ guvernare, budgetul țării a ajuns dară a fi de patru-ori mai mare ca la începutul chiverniselei — maghiare. Țeara are astăzi de patru-ori atâtea cheltueli câte ave înainte cu 30 de ani, ar trebui dară ca și venitele țării să fie tot de patru-ori mai mari ca atunci.

Întrebăm însă pe aceia, cari formează țeara, pe cetățenii cari își varsă denarii în acest sac fără fund al statului maghiar, numit budget, că oare *bunăstarea lor tot în măsura aceasta a crescut în acești treizeci de ani?*

Sîntem o țeară care se ocupă aproape numai cu agricultura. Din rodul pămîntului susținem negoțul industria și droaia de funcționari cu care ne-a fericit stăpînirea în decursul vremii. *Din munca plugarului trăesc toți ceilalți.* Întrebăm dar' pe ori-care plugar român să ne spună, cu cât 'i-s'au înmulțit venitele sale în acești din urmă treizeci de ani, ca să poată suporta un budget de patru-ori atât de mare, ca cel dintăiu? Să ne spună ce îmbunătățiri 'i-s'au făcut în alte direcțiuni? E mai bună justiția? E mai bună administrarea? 'I-s'au făcut îmbunătățiri și înlesniri pe terecul cultural?

Nu credem să se aște un singur om care ne-ar pute da răspuns îmbucurător la una măcar din acestea întrebări. Toți de o potrivă ne vor răspunde, că pămîntul nu s'a înmulțit în cei din urmă treizeci de ani, e tot același, a cărui rodnicie nu s'a urcat, ci a scăzut în mod înspăimîntător; că înainte de treizeci de ani prețul grăului era 12—13 fl. la majă ear' azi e 6—7 fl.; că înainte cu treizeci de ani se vedeau turme întregi de vite frumoase pe sate, ear' azi vitele le

poți numera pe degete în fiecare comună, căci pe toate le-a dus *darea mare*, budgetul fără fund al statului maghiar. Justiția e scumpă și greoaie, administrația scandaloasă, școala și biserica susținută tot de noi și din sudoarea noastră.

Unde s'au dus dar' marile sume, multele milioane scoase în fiecare an din sudoarea bietului popor ajuns la sapă de lemn? Așa vor întreba mulți. Să le răspundem!

S'au clădit din ele palate frumoase pentru înfrumșetarea orașelor *lor*. S'au ridicat edificii culturale, luxoase și pompoase, pe *seama lor*. S'au clădit localuri elegante de *petrecere, opere, teatre*, tot pe *seama lor*.

S'au creat funcțiuni peste funcțiuni, dotate bine și scutite de muncă și răspundere, îndeplinite toate numai cu oameni din sinul *lor*. Cu un cuvînt, tot ce s'a făcut în acești treizeci de ani, s'a făcut pe *seama lor*, adică pe *seama* Maghiarilor, ear' pentru noi, popoarele nemaghiare din țeară, statul ungar nu a spesat un crucer măcar, în schimb însă a luat dela noi tot ce a putut lua.

Și de ar fi numai atîta, ar mai fi cum ar fi. Dar' „înțeleptele“ guverne maghiare ne-au încărcat țeara în acești treizeci de ani cu atîtea datorii, încât astăzi numai ca interese după ele se plătesc 130 de milioane la an, adică atîta, cât făcea la început întregul budget anual al țării.

Astăzi, după socoteala fostului ministru *Wekerle*, datoriile făcute de patrioții noștri în decursul acestor 30. de ani abia se pot acoperi cu jumătate din întreaga avere ce o are Ungaria. Va să zică jumătate din Ungaria e azi a creditorilor ei, a acelora cari i-au dat banii împrumut. Încă treizeci de ani tot o astfel de chiverniseală, și întreaga țeară cade pe mîna creditorilor, adică a *Țidanielor*.

FOIȚA.

Învătători de aur dela cei vechi.

(Urmare din nr. 51 și fine.)

Ceva mai mult decât atît. *Timpul e viață*, pentru-că timpul e materia din care constă viața noastră. Cine perde din timp, perde din viață. Și cine omoară timpul cu nimicuri sau nefăcînd nimic, își omoară viața, ear' cine își omoară viața, se face ucigașul seu însuși. Și câți ucigași de acestia nu întâlnim zilnic în lume! Deci nu omori vremea cu fleacuri, că te omori pe tine, și dacă te omori pe tine, săvîrșești păcatul cel mai greu, pe care nu 'î-l iartă nici sfîntul Dumnezeu.

Periandru zicea așa: „*Cugetă-te înainte la tot ce faci!*“ Adecă cu alte cuvinte: Înainte de a te apuca de ori-ce lucru, mai întăiu gîndește-te bine, cum ai să-î faci, ca să-î faci bine și să-î faci în timp mai scurt. În urmă să te gîndești, că ce folos poți ave dela

el și că nu cumva el 'î-ar fi numai ție de folos, ear' altora spre stricăciune, căci un astfel de lucru n'ar fi lucru cinstit și prin urmare nici ție de mare folos. Nici-odată să nu căutăm a ne fi folositori numai nouă, ear' altora păgubitori. Oamenii cejalalți sînt deaproapele nostru și după-cum ne-a învățat *Christos*, sîntem dator! a-î iubi și pe ei, ca și pe noi înșine. Dacă nu le putem fi folositori într'un chip sau altul, cel puțin să nu le fim stricători.

Cele mai multe și mai păgubitoare greșeli în lume s'au săvîrșit din pricina, că oamenii n'au cugetat bine înainte, că ce fac și ce urmări pot să aibă lucrările și faptele lor. De aceea ori-ce faci, fă cu socoteală și te gîndește la sfîrșit ca să n'ai pe urmă căială și bănuială, căci cu căiala și cu bănuiala nu se îndreptează greșeala.

Chilon își regula viața după învățătura aceasta a sa: „*La toate lucrurile să alergăm încet!*“ Ori-ce lucru bun cere timp, căci el se face încet și cu socoteală. Mulți se apucă de lucru cu mare grabă, ca să-î isprăvească

mai curînd, și pe urmă îl greșesc. Astfel ei perd timp îndoit și-și întrebuițează puterile înzădar și strică de geaba, și materia ce o lu crează. De pildă, un croitor lacom după câștig, ca să isprăvească o haină mai curînd, să apucă cu grăbire la croit, nu ia bine seama din pripă la măsură și croește haina prea strîmtă. Ce urmează de aci? Să o întinză, nu mai poate, că din mare poți face mic, dar' din mic mare, mai anevoie. Să 'i-o dea așa mușterului, el nu 'i-o primește. Astfel croitorul din pricina nebagării sale de seamă trebuie să cumpere frumușel altă materie de felul acela pe cheltueala sa, și să mai pearză timpul încă odată cu croitul și cu cusutul, ear' pe cea greșită să o dea la altul pe nimica toată. Năcazul e și mai mare, când croitorul nu mai găsește altă materie la fel cu cea dintăiu; atunci mușterul îi șicanează cum îi place, și bine-î face, ca să aibă altădată grije, să nu mai dea de bijă.

Altă pildă. Un căraș mînă caii, ca sfîntul *Ilie*, prin gloduri și prin gropi, numai ca să ajungă mai curînd la locul hotărît,

Stiu cetitorii nostri pentru-ce le-am împărtășit lucrurile acestea? Să le-o spunem și aceasta. Pentru-ca se vadă ce pradă se face la noi cu banii țerii, cu banii și cu sudoarea lor proprie. Se vadă și se priceapă, că păcătosul guvern care respiră venitele țerii în toate părțile fără cap și fără socoteală, are lipsă de o astfel de dietă care se tacă și se nu-și bage vină pentru prada ce o face. De aceea își pune guvernul totdeauna carul în petri, ca se umple dieta numai cu oameni de ai sei; de aceea își trimite solgăbiraale și notarii, ca se iea oamenii pe subsuori, și mai cu buna maș cu înfricări, să-și ducă la alegeri ca să-și dea votul pentru guvern.

Dar' vorba aceea, cine dă mână de ajutor păcătosului, asemenea păcătos este. Toți aceia dară cari la alegeri se lasă ademeniți ori cumpărați de guvern și organele sale, sunt de o potrivă vinovați, asemenea cu guvernul, de ruina țerii. Eată de ce dară, noi, fruntașii poporului se zicem totdeauna: *Sedeți acasă, nu mergeți la alegeri!* Dacă se duce țeara la perire, lasă ducă-se fără noi, fără concursul nostru; ducă-se împinsă de „buna” — *chiverniseală ungurească.*

Pasivitatea Apponyștilor.

Își dau Maghiarii ei de ei în pe-tece. Partidul liberal dela putere din an în an tot mai multe volnicii și nedreptățiri a făcut, ear' acum sub guvernul lui Bánffy au ajuns la culme. La alegerile din urmă Bánffy cu ajutorul de bani, prin prigoniri și amenințări și cu ajutorul gendarmeriei și a miliției, și-a ales o dietă pe sprânceană, zdrobind și împunând opoziția, adecă partidele, cari sunt în împotrivire cu guvernul. Astfel dieta nu mai înfațosează un sfat de oameni serioși, precum ni o spun aceasta deputații din partidul contelui Apponyi.

Mînând astfel ușor se poate întempla să-și ese un cuiu dela osie, sau să se frângă osia, ori să se rupă vre-o roată, sau să-și plesnească un cal și câte și mai câte nu și-se poate întempla. Întemplantu-și-se vre-un necaz de acestea, stă în drum și-și frământă mâinile și-și mușcă buzele de necaz, că n'are ce face și n'are cu cine să se ajutoreze. În urmă după mult chin și vai și cine știe când, ajunge și el la locul hotărît, cu paguba în spinare și cu vremea perdută. De aceea și Românul nostru pățind multe de acestea l-a făcut să zică și el ca și înțeleptul Chilon: *„Mergi încet, c'ajungi departe”.*

Să nu crează nimeni însă, că cei șapte înțelepți numai atîta au învățat, cât v'am spus eu. Doamne ferește! Ei au o comoară bogată de astfel de învățături de aur, comoară, care nu scade nici-odată, ci dimpotrivă se înmulțește, cu cât iai mai mult din ea. De aceea când voi fi înlesnit, bucuros voi lua din această comoară câte un gălbior-doi, spre a-l da ca dar celor-ce le plac astfel de bani.

Aceasta împregiurare a îndemnat pe Apponyiști să se pună în pasivitate, câtă vreme va ține desbaterea asupra bugetului, adecă asupra venitelor și cheltuelilor țerii.

În conferența din urmă a partidului apponyist sau cum se mai zice „național” s'a primit cu unanimitate și „cu mare însuflețire” propunerea deputatului Horánszky, în care se zic următoarele:

„De oare-ce partidul național simte lipsa pe a spune într'un mod corăspunzător condamnarea asupra abuzurilor de putere, făcute la cele din urmă alegeri de deputați dietali, cum și asupra neleguirilor și prigonirilor puse de atunci la ordinea zilei, și în fine asupra întregii stări politice;

„de oare-ce mai departe parlamentarismul țerii de astă-dată e desbrăcat cu totul de serioșitate;

„de oare-ce în sfârșit partidul național nici nu poate nădăjdui îndreptarea stărilor politice sub guvernul de acum, nici nu poate împedeca îngreunarea acestor stări — prin urmare, pe lângă declararea, că partidul nici nu se lapădă de datorițele sale, nici nu voește să pășească pe terenul pasivității parlamentare, ci din cas în cas își susține libertatea de a hotărî, când, în cari afaceri și în ce măsură voește să iee parte la desbaterile parlamentare: declară, că față de guvernul de acum nu ia parte la desbaterile asupra bugetului, ci se mărginește întru a declara simplu, că nu-l primește”.

Adecă au ajuns și o parte din Maghiarii să vădă, că cu arme cinstite și pe cale legală nu mai pot lupta cu nădejde de reușită împotriva felului de stăpânire al partidului liberal.

Se hotăresc deci și ei pentru un fel de pasivitate, ca noi; numai până-când noi am spus-o verde, că nu voim să luăm parte la alegeri, ca să nu fim părtași la cele ce fac ei în țeară, deputații Apponyiști

nyști fac pasivitate de busumflași, așa, ca diurnele sau plata de deputat să nu și-o pearză.

E bine să o știm aceasta, căci ea ne arată în ce hal au ajuns străpânitorii nostri.

Povețe părintești.

II.

Pastorală P. Sale episcopului dela Caransebeș *Nicolau Popea*, despre care am făcut pomenire în numărul trecut, vorbește cătră poporul credincios despre smerenie, blîndeță, răbdare și îngăduință, cari toate sunt de lipsă pentru pacea și bună înțelegere, ce trebuie să fie între noi. După-ce vorbește deosebit despre fiecare din aceste, vrednicul Episcop zice:

În sfârșit, unde răbdarea împreună cu blîndețele și cu smerenia se află de față, acolo scopul cel bun e ajuns, de sine ese la iveală, adecă: „Îngăduind unul altuia cu dragoste”, cum zice apostolul Pavel. Acolo legătura păcii e încheiată și uniunea Duchului desăvîrșită în inimile credincioșilor.

Eată, iubitorilor, acestia sunt cei patru străjeri purernici ai păcii. Unde acestia sunt la locul lor, acolo nici odată nu vor pute străbate certele, nu dușmăniile, nu desbinările primejdioase între frați, ci pururea va domni pacea, pacea cea dumnezească întemeiată pe dragoste, care e temelul tuturor lucrurilor bune, tuturor învățăturilor noastre creștinești.

Pastorală se încheie astfel:

„Veți fi auzit, iubitorilor, istoria acelu rege, care bolnav fiind pe patul morții, își chemă pe fiii săi la sine și le dădu o legătură de săgeți, ca să le rumpă. Unul după altul se încercară, dar' nici unul nu o putu rumpe. Atunci desfăcu regele legătura, cu care erau legate, și le dădu lor săgețile câte una și așa câte una le rupseră ei fără osteneală. Atunci le zise regele: Fiilor, eu voiu muri. Dușmani puternici vă amenință pe voi. De vă veți despărți unul de altul în neînțelegere, atunci fiecare dintre voi singur va fi învins;

Ce n'am învățat când am fost mai mici, trebuie să învățăm acam, când sîntem mari, că vieața întreagă e o școală, în care nici-odată nu învățăm de ajuns tot ce ne trebuie; — tot învățăm și tot neînvețați murim. E trist, dar' adevărat. De aceea nici o zi să nu treacă, în care să nu învățăm ceva.

Brașov, 29 Octomvrie 1896.

I. Dariu.

De ce e ursul sur.

— Poveste. —

În vremile de demult când a umblat Dumnezeu cu sfântul Petru pe pămînt, a înopțat într'un sat, și a mers la morarul satului să ceară sălaş. Să îndreptară cătră moară, care era mai la marginea satului sub o pădure.

Morarul fiind în podul morii vîzî pe Dumnezeu cu sfântul Petru că se apropiau de moară, gîndi că sînt cerșitori, și așa își

puse de gînd să nu-și lase, și ca să gîndească drumeții, că cine știe ce moară e, să hotărî să-și sparie, fiindcă era pe inserate. Iute să coborî din pod și să puse după ușa tinzii. Și când erau să între, morarul de după ușa începî a mornăi. Atunci Dumnezeu, care toate le știe, știu că e morarul și îi zise: că să se facă animalul sălbatic ce nu e și morarul cum era plin de făină, îndată se prefăcu în o mătăhală de urs sur, cât un mînz de doi ani de mare și cum deschise Dumnezeu ușa sări peste prag afară și își luă talpășita cătră pădure. Că mă rog d-voastre până atunci nu erau urși. Și de aceea să zice că: „ursul e sur, că s'a făcut din morarul plin de făină”. De nu mă credeți uitați-vă la urs și veți vedea, că nu-și fără minciună.

(Auzită dela Ioan, neguțetorul de spete din Rîșculița de pe Criș.)

Ioan Vesa, inv.

ear' de veți rămănea voi împreună în dragoste frățească, nimeni nu va învinge.

De aceasta învățătură să ne ținem și noi, iubitorilor. Până vom fi una, un trup și un suflet, o unime a Duchului, ca aceea învățătură de săgeți, nimeni nu ne va putea învinge: vom fi tari ca stâncă în credința noastră, și credința aceasta ne va mântui, întocmai cum a mântuit ea pe moșii și strămoșii noștri, și întreg neamul nostru, în șirul cel lung de veacuri, până chiar în zilele noastre.

DIN LUME.

Din Turcia.

Din *Constantinopol* se vestește, că puterile mari europene și-au făcut planul de reforme sau schimbări, ce Sultanul ar trebui să le introducă în împărăția turcească.

Aceste reforme sunt de trei feluri:

Întâi se cere, ca Sultanul să numească deregători creștini în toate provinciile sau țerisoarele împărăției, dar nu ca până acum numai ca adiunți (ajutători) de ai guvernatorilor, ci ca diregători de frunte, cu cerc de lucrare de sine stătătoare. Cel puțin a treia parte din diregătorii de la judecătorii și administrație să fie creștini.

După aceasta se cere, ca gendarmeria turcească să fie reformată, așa ca să nu se mai întâmplă omoruri, jafuri și neorînduiele. Între gendarmi să fie și creștini în măsură cu numărul locuitorilor creștini.

În sfârșit se pretinde, ca în *Constantinopol* să se întemeieze un comitet, alcătuit din încredințării puterilor europene, care ar fi însărcinat a grijii, ca reformele să se ducă în deplinire.

Cererea din urmă e mai mare și ambasadorii se tem, că Sultanul nu o va primi, căci prin ea ar fi scurtat în drepturile lui de domnitor neaterat.

Poesii populare.

Culese de *Ioan Vesa*, inv. în *Bedileu (lângă Trăscău)*.

Spune dorule mândrii
Că eu n'am putut veni.
C'am fost beat și m'am culcat,
Dorul ei nu m'a sculat.
M'am culcat și-am adormit,
Dorul ei nu m'a trezit.
Spune-i la lelea Mărină,
Că eu nu am nici o vină,
Că-i de vină somnul, zeu,
M'a nșelat da-mi pare rău.

Supăratu-'s supărat
Numai cât nu plâng prin sat,
Nu plâng că doar' mi-e rușine,
Aș spune și n'am la cine.
Că mândruța m'o lăsat
Și de asta-'s supărat.
Supăratu-'s Doamne rău
Nu pot spune la birău.
Că birău-'i om străin
Până mâne satu-i plin.

Din Rusia.

La Anul-Nou al nostru lumea a fost surprinsă cu o știre însemnată, venită din Rusia. Țarul a numit de ministru de interne sau a trebilor din afară ale Rusiei pe contele *Muraviev*, în locul lui *Lobanov*, care a murit înainte cu vre-o patru luni. Numirea aceasta a făcut și face mare svon din pricina înclinărilor, cari se zice că le-ar avea *Muraviev*.

El se trage din o familie rusească veche și bogată; în vremea din urmă a fost ambasadorul sau încredințatul Rusiei la *Kopenhaga* în *Danemarca*. E știut apoi, că *Muraviev* e mare prietin al francezilor, ear' de *Nemți* se zice, că nu-i prea place. De aceea în *Paris* numirea aceasta a făcut mare bucurie și foile franceze sunt vesele și laudă pe noul ministru, pe când foile *Nemțești* din *Berlin* au primit cam rece stirea.

Mai departe *Muraviev* e dușman hotărît al *Turcilor*, din peicina prigonirilor, ce le fac ei cu creștinii. Se spune, că el are gata un plan, de-a nimici împărăția turcească și-a scoate pe *Turci* din *Europa*. De aceea numirea lui a spăriat pe *Sultan* și se crede, că *Turcii* se vor grăbi a introduce reformele cerute de puteri.

Viitorul apropiat ne va arăta în ce direcție va lucra noul ministru *Muraviev*.

SCRISORI.

Petrecerea junilor din Seliște.

Sibiu, 19 Ian.

Luni seara s'a dat în *Seliște*, cea dintâiu petrecere din carnavalul acesta: petrecerea junilor. Este întâia oară acum, că junii din *Seliște* au făcut o petrecere a lor, și pot fi mândri de succesul ce l-au avut.

Sala cea mare a școlii din *Seliște*, unde s'a ținut petrecerea, a fost îndesuită de lume. Tot ce are *Seliștea* mai frumos a fost aci. Și s'a făcut o petrecere vesela și românească, de cum spuneau *Seliștenii*, și la ei e raritate.

După pauză, care s'a ținut la 11^{1/2} a urmat „*Călușorul*” și „*Bătuta*”, două jocuri cari au făcut culmea petrecerii. Doisprezece juni, care de care mai chipeș, mai voinic și mai drăguț, îmbrăcați toți în frumosul costum național seliștenesc, cu opinci și zurgălae la picioare, cu briu național încinși, și cu mândre căciule de curcan pe cap, au jucat jocurile acestea românești cu un tact și cu o istețime de admirat. Au și fost aplaudați cu însuflețire din partea celor-ce i-au privit cu atâta drag.

După acest punct strălucit al petrecerii a urmat o horă mare și frumoasă, apoi alte jocuri naționale, și astfel petrecerea a ținut până câtră zori cu o veselie neîntreruptă.

Însemnez aci numele bravilor „*călușeri*”: *Ilie Neamțu* (vătav), *Ioan Cifrea*, *Dumitru D. Ghibu*, *Aleman Moga*, *Dum. Peligrad*, *Nic.*

Hășigan, *Dum. Hășigan*, *Ioan Tâmpănar*, *Ioan Minoiu*, *Oprea Peligrad* și *Ioan Borcea*.

Comitetul arangiator căruia se cuvine toată lauda pentru reușita petrecerii a fost compus astfel:

Președinte: *Ioan Banciu*; Casar: *Dum. D. Ghibu*; secretar: *Dum. Peligrad*; membri în comitet: *Ioan Beju*, *Al. Moga*, *Ilie Neamțu*, *Oprea B. Popa*, *I. Cifrea*, *Dum. Minoiu* și *D. Hășigan*.

Dintre cei-ce au luat parte la petrecere mi-am însemnat următorii: dl și dna *Drăghici*, dl și dna *Roman*, dl *N. Hențu*, *Chirca*, *Dum. Banciu*, corpul învățătoresc etc.

Din *Sibiu* au luat parte dl *Silvestru Moldovan* cu st. sa doamnă, *Dr. E. Dăianu*, și *Ioan Scurtu*, cari au reușit să facă „junilor” o surprindere, ear' „junii” le-au făcut o primire plină de stimă și iubire.

În pauză s'au ținut mai multe toaste. Au vorbit domnii: *I. Crișan*, învățător, glumețul *Dum. Lăpădat*, *Silvestru Moldovan*, *Ioan Scurtu*, *Dr. Dăianu* și *Ioan Banciu*. Toți au vorbit dela inimă și la inimă, dând petrecerii un colorit de însuflețire națională.

Bravii juni din *Seliște* pot fi mândri, că au făcut o petrecere așa de frumoasă, care a lăsat în inimi atâtea aduceri aminte prețioase.

Rap.

Păstorul se-și grijască turma.

Ieșelnița, 16 Ian. n.

Domnule Redactor!

La noi în comuna noastră *Ieșelnița*, s'au alcătuit un cor vocal bisericesc de vre-o 20 bărbați, juni și însurați, acum de 2 ani trecut, prin conducerea dlui tânăr învățător *Constantin Vlad*. După străduința, atât a conducătorului, cât și a coriștilor ne-am deprins în scurtă vreme, numai în vre-o 6-8 săptămâni, în cântări, așa că am cântat cântările sfinte liturgii foarte regulat, precum și de înmormântare la câteva îngropări în 2 ani.

Aceasta a însuflețit tot poporul și au fost pătrunși la inimă, la auzul cântărilor, atât sătenii noștri, cât și din *Orșova* și din giur, laudând brava purtare a corului plugarilor din *Ieșelnița*. Coriștii la cele mai mari sărbători erau îmbrăcați în costume naționale grănițorești, fiind de o înfătoșare foarte frumoasă. Însă această bucurie, ce până acum simțea poporul nostru la sărbători, cât și noi coriștii, acum dela *Crăciun* s'a schimbat, căci a trecut *Crăciunul* și *Anul-Nou* fără cântări. Aceasta ne-a făcut multă durere în inimile noastre, căci conducătorul a lăsat lucrul baltă fără ca să ne spună ceva, din ce cauză nu voește să țină mai mult corul.

Noi coriștii am voit și voim să ținem corul, căci ori-și-cine voește binele și frumosul, ear' conducătorul, ca un păstor bun trebuie să grijască și se păstorească turma, că mai mult folos să aducă, ear' de nu, se risipește, ca și la noi astăzi.

Așa dară noi mai mulți coriști rugăm pe domnul învățător, ca să îngrijească mai departe de cor, având și un fond de 17 fl. și câțiva cruceri, care asemenea ar fi pagubă să se prăpădească.

Mat mulți coriști.

Din Turcia.

Odinioară Turcii erau foarte puternici. După-ce au cuprins orașul Constantinopol și au pus capăt împărăției bizantine-grecești, ei amenințau o parte însemnată a Europei cu cutropire și erau primejdioși pentru creștinătatea întreagă.

Sultanul *Baiazid* de pe vremea lui Mircea în îngâmfarea sa se lăuda, că va străbate până în Roma și va da ovės calului seu din pistolul bisericii Sfântului Petru.

În calea de cuceriri a lor stăteau între alții Românii, și strămoșii noștri au trebuit să se lupte veacuri de-arëndul cu ei, ca să nu fie nimiciți. În sfârșit deși puterea lor era de zeci de ori mai mare, au fost siliți să lase în țerile române principii sau *domnitori pământeni*, îndestulindu-se a primi dare sau haraci anual.

Acest fapt pentru noi Românii e foarte însemnat, de oare-ce Turcii, după lupte mari și crâncene cu cele două țerișoare române,

De aci înainte puterea lor a început să scadă și pe cât de temuți și puternici au fost odinioară, pe atât de înfundați în ticăloșii au ajuns să fie acum. La ticăloșia și slăbiciunea aceasta Turcii au ajuns în urma modului lor barbar de stăpânire. În țerile cucerite și stăpânite de ei nici o rânduială cum se cade nu era, volnicia și dreptul celui mai tare era stăpân; popoarele creștine erau prigonite în chip îngrozitor, orașele și satele lor arse, familiile pângărite și avutul răpit cu de-asila. Pașii turcești nu cunoșteau nici o margine și nici un frâu în purtarea lor volnică.

În moduli acesta o stăpânire nu poate fi țiitoare și din pilda Turcilor ar pute să învețe și *alți stăpânitori*, cari cu volnicii și călcarea drepturilor vreau să-și susție domnia.

Azi Turcia a ajuns în o stare de plâns; ea este ca omul bolnav, care trage de moarte.

În ținuturile stăpânite de Turci și azi domnește cea mui mare neorânduială. Popoarele creștine sânt silite a lua arma în mână, pentru a să apăra, ear' Sultanul nu e în stare

a Turcilor, molesire, cere pregătește moartea acestui popor, temut cândva de întreagă creștinătatea.

Sfârșitul împărăției turcești se poate prevedea a fi aproape. De aceea noi vom căuta să ținem pe cetitorii noștri în cunoștință de tot ce se întâmplă în aceasta parte a lumii, pentru-că întâmplările de aci privesc de aproape și neamul românesc, având noi acolo *sute de mii de frați Macedo-Români*, a căror soarte trebuie să o urmărim cu băgare de seamă.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Școalele.

Poporul, care are cele mai bune școale, este cel dintâiu popor: dacă nu e azi, va fi mâine. Știința de carte este — după virtute — cel dintâiu bun și e isvorul tuturor celorlalte bunuri. Chiar și în privința econo-

au ajuns la încredințarea, cum stă scris în cărțile bătrâne, că Românii nu sufer domni străini.

Le-au lăsat deci Domni sau Voevozi români, în o vreme, când Europa tremura de ei și când au șters domniile Sârbilor și Bulgarilor, prefăcând aceste țeri în pašalicuri turcești.

Chiar și partea cea mai mare a Ungariei, patria »vitejilor« Maghiari, a fost cucerită și prefăcută în pašalic turcesc, după înfrângerea dela Mohács, la anul 1526. În Buda și-a avut scaunul pașii turcești aproape 150 de ani, pe când în București sau în Suceava și Iași n'a stat nici când nici un pașal!

La anul 1683 Turcii voind a pătrunde spre inima Europei, plecară cu 200 mii de ostași prin Ungaria, asupra Vienei. Ei erau comandați de marele vizir Kara Mustafa.

Viena însă a fost mântuită de viteazul rege al Poloniei, Sobietki, și Turcii au fost respinși.

a țină buna rânduială în împărăția sa și a scuti pe supușii sei de volnicii.

În vara trecută s'au resculat Cretanii și Armenii prin Asia, apoi a urmat răscoală Armenilor din Constantinopol, sugrumată cu greu și cu mare cruzime. Cete de răsculați să ivesc în toate părțile și puterile europene sânt silite să întrevină la Sultanul pentru încetarea cruzimilor și volnicilor. Sultanul și guvernul seu însă trăgânează introducerea măsurilor de lipsă.

Aceste neorânduiele și amestecul puterilor europene pot să dea naștere în viitorul cel mai apropiat unui războiu crâncen. De aceea știrile ce vin din Turcia, neliniștesc pe guverne și pe oamenii politici. Întreagă Europa privește cu îngrijire spre răsărit, spre Turcia, care e în ferebă și tulburare.

Ilustrația din numărul de față ne arată o icoană din viața turcească, pe un zaraf sau schimbător de bani.

De pe tot lucrul, ce ni-se înfățișează, de pe fețele tuturor persoanelor, ce ni-se arată în ea, se vede molesirea greoaie

mică învățatura e cea mai prețioasă; cu mintea luminată poți să faci stare, pe când lipindu-ți învățatura ușor îți prăpădești, ce ai.

Dacă un părinte și-ar clădi case frumoase și și-ar cumpera podoabe prin ele și ar cheltui pe alte lucruri netrebnice, ear' în urmă ar zice: »Nu-mi pot da copii la școală, de oare-ce nu am bani«, cum ați judeca o astfel de purtare? Cu adevărat, că acesta ar fi cel mai ticălos părinte. Să băgăm de seamă și să nu ne cheltuim banii pe nimicuri, ca în urmă să nu putem da copiilor noștri învățatură, căci nimic nu ne-ar pute spăla de o asemenea ticăloșie, nici în fața lui Dumnezeu, nici în fața oamenilor.

Poporul este ca și o familie: el trebuie să dea copiilor sei învățatură și ca să o poată face asta, trebuie să îngrijească mai înainte de toate de școalele sale.

După Jules Simon.

PARTEA ECONOMICĂ.

La lucru, Români!

I.

Să implinesc acum 30 de ani, de când Maghiarii, prin încheierea „pactului dualist” cu Austria, au ajuns a fi singuri stăpâni pe Ț-ara ungurească și Ardeal. De atunci și până în ziua de azi dorința lor cea mai ferbinte a fost să facă maghiari din toate popoarele Ungariei, sau să ne maghiarizeze.

Spre atingerea acestui scop au ales dela început *calea culturală*, adică au voit și voesc să ne silească a le învăța limba, obiceiurile, datimele ș. a. și să dăm uitării și să urim pe ale noastre. De aceea ne-au prigonit școalele, bisericile și întrunirile noastre culturale, ne-au prigonit și ne prigonesc școlarii, cari umblă în școli ungurești, apoi cărțile și foile românești, scurt s'au nisuit ca noi să nu putem da înainte, să rămânem mai pe jos în *cultura noastră națională* și să primim pe a lor, care ar fi fost să fie mai pe sus decât a noastră.

Acest scop sunt menite să-l slujească *școalele de stat*, ce se ridică prin satele noastre și în cari se învață numai ungurește. Între alții un anumit „*Somogyi*”, care a scris acum de curând o cărtiță despre maghiarizare, mărturisește apriat, că stăpânirile ungurești prin întemeierea școalelor de stat prin comitatele din Ardeal, voesc a lăți maghiarizarea între Români.

Ba chiar legile bisericesti, sau mai bine zis păgâne, cari s'au adus anii trecuți, între altele urmăresc și scopul, de a ne despărți de biserică și de preoții noștri și a ne alipi mai mult de slujbașii unguri, cari sunt puși în locul preotului a purta protocoalele cununărilor, botezătorilor și morților.

Cu un cuvânt au făcut tot ce le-a stat în putință de a ne sili să părăsim limba și legea noastră strămoșască.

Dar' după o muncă de 30 de ani, în cursul cărora nouă multe rele ni-s'au făcut și multe pedeci ni-s'au pus din partea stăpânirilor ungurești, să dovedește, că *toată truda de a ne maghiariza zădarnică a fost*. Noi, cu toate neajunsurile și prigonirile, am rămas Români credincioși viței nobile a neamului nostru.

Acum nu noi o constatăm și o zicem aceasta, — căci noi de mult am zis-o, — ci am ajuns acolo, *de o ved și Maghiarii și o mărturisește*.

Cel mai mare părtinitor și luptător pentru maghiarizare, *Gustav Beksics*, în cartea sa „Programul politice naționale în Ardeal și Secuime”, despre care am făcut pomenire în un număr de mai înainte, vine și mărturisește ca un păcătos, că după încercările de până acum, se vede

„că unirea într'o limbă (adecă în limba ungurească) a tuturor popoarelor din ungaria este eschisă sau pentru totdeauna sau pentru vreme foarte lungă”, ear' într'alt loc din cărtița sa zice, că în privința maghiarisării „*amarele încercări zădarnice* au putut deschide ochii atât a poporului maghiar, cât și ai fruntașilor culturei maghiare.”

Cu alte vorbe Beksics recunoaște neputința *Maghiarilor* de a face din noi Unguri!

Și ce gândiți, oameni buni, că face Beksics? Ori ce om cuminte ar zice: Dacă am cercat în decurs de 30 de ani să maghiarisăm pe Români și acum vedem că treaba asta nu merge, să-i lăsăm în pace, să încetăm cu astfel de încercări, cari fac atâta amarăciune. Să recunoaștem Românilor drepturile naționale ce li-să cuvin, de a putea să înainteze, cultivându-se după firea și aplicările lor, ba să-i chiar ajutăm din partea statului, la a cărui susținere își dau și ei banul.

Beksics însă și dimpreună cu el toți Maghiarii, altfel judecă. El zice, că de maghiarizare nu e ertat să se lapede, ci fiindcă *calea pe care au voit să o facă, adecă calea culturală*, nu e îndestulitoare, să încerce Maghiarii pe altă cale, anume pe *calea sau terenul economic*.

Așa dar' e vorba să se înceapă o nouă încercare *de a ne sărăci și astfel a ne stăpâni cu averea*, ca apoi să ne plecăm capul.

Planul este cam acesta:

1. Statul să încerce cu toate binefacerile pe Secui și pe Maghiarii de pe șesul Ungariei; pe Secui să-i împedec de a mai merge în România, și să-i lățească printre Români și așa să rupă legăturile dintre noi și dintre frații din România.

2. Prin ținuturile locuite de Români statul să cumpere moșii mari și să așeze sau să colonizeze pe ele Maghiari, cari apoi să lățească maghiarismul prin satele noastre.

3. Să zădărnicească și să nimicească băncile noastre și tot ce avem noi pe terenul economic, ca să stăpânească ei totul.

Stăpânirea ungurească a și început a lucra în privința aceasta, spre pildă cu colonisările printre Români.

În fața acestor nouă încercări noi încă trebuie să ne punem pe lucru, să arătăm stăpânirii, că precum nu ne-au putut maghiariza pe calea culturală, nu ne va pute iobăgi ori maghiariza *nici pe terenul economic*.

În ce direcție avem să lucrăm, ca izbânda să fie a noastră, vom vorbi în numărul viitor.

Silvestru Moldovan.

Cumpăna agriculturii.

Intratele trebuie să țină cumpăna eșitelor. R-gula aceasta trebuie să stăpânească în toate ramurile economice, așa dar' și în agricultură, în economia câmpului.

În pământul roditor se află o mulțime de materii nutritoare. Aceste materii sânt unul dintre capitalele economului. O parte din acest capital economul în fiecare an o scoate prin recoltă. Capitalul scos din pământ sânt: grâul, săcara, orzul, ovăsul, trifoiul ș. a.

Cu acest capital economul face speculă în deosebite chipuri. Vinde grâul, orzul etc. și în schimb primește banii sau îl folosește în economia de vite, îl „bagă în vite” precum se zice de regulă.

Să privește de bună speculă, dacă din vânzarea roadelor câmpului ne câștigăm mai mult decât ce am spesat cu lucrurile câmpului sau dacă economia de vite ne aduce mai mult decât ce am cheltuit cu nutrețul „băgat în vite.”

Însă părerea aceasta e greșită. Causa (pricina) acestei greșeli este, că economul privește pământul de un capital, care nu se mai gată, ori-cât vei lua din el.

Dar' noi vedem în toate zilele că nu e așa, vedem, că capitalul din pământ se înpuținează din an în an, pământul sărăcește mereu. Mulți însă nici nu se gândesc la aceasta. Alții ear' dacă și se gândesc, nu se gândesc la viitor. Ei cred, că e destul dacă le dă pământul ca să poată trăi ei bine. Acestia nu știr, că cercetând lucrul mai temeinic economul nu e în adevăr proprietarul pământului, ci este numai folositorul lui pe un timp. Economul, când cumpără pământ își cumpără dreptul de a folosi un capital, peatru a putea specula el cu îndatorirea de a-l da la timp îndărapt.

Materiile nutritoare scoase din pământ prin recoltă trebuie date pământului îndărapt în întreaga lor măsură. Aceasta este cumpăna agriculturii. Este din vechime cunoscut, că prin gunoiul vitelor se dă pământului puterea perdată, — precum se zice; — însă însemnătatea gunoiului abia în timpul cel mai nou s'a recunoscut deplin. — S'a dat economului sfatul, să țină cât se poate mai multe vite, ca să producă mult gunoiu și astfel să susțină puterea pământului.

Dar' se vedem, dacă prin economia de vite se susține cumpăna în agricultură? — Să zicem, că în toate pământurile noastre sămănăm numai nutrețuri: trifoiu, brozbe etc.; în alte locuri ear' avem numai livizi. Tot nutrețul acesta să-l folosim în economia de vite. Oare se susține cumpăna agriculturii? Să vedem. Noi dăm nutrețul vitelor tinere, ca să crească, nutrețul se prefacă în carne; — dăm nutrețul vitelor crescute, ca să ne deee lapte, ca să ne deee grăsime, carne,

lână. Nutrețul se preface în lapte, grăsimi, carne, lână.

Laptele, vitele iagrășate le vindem, în schimb primim bani; n'am făcut deci decât am vândut nutrețul prefăcut în lapte, în carne etc.

Așa dar, nu tot nutrețul se preface în gunoia; — căci o parte a nutrețului am vândut-o în formă de carne, unsoare etc. prin urmare chiar dacă tot gunoiul vitelor noastre l-am aduna și l-am pune în pământ, cumpena agriculturii nu se susține.

În timpul cel mai nou și aceasta s'a observat și economii au venit la calea adevărată. Au început a introduce în agricultură așa numite gunoai minerale: Cenușa, ghipsul, vasul, guanul, sguța fosforică (Thomos sylacher) salpetrul, salitrul, carnitul și altele. Astfel au ajuns la judecata, că specula nu e bună socoata nu e bine făcută, dacă economia de vite ne aduce mai mult decât ce ne-a costat nutrețul, ci că din venitul, ce întreține speșele, o parte trebuie să o folosească pentru a cumpăra gunoiul mineral. Aceasta cu gunoiul câștigat, dela vite laolaltă pune în pământ, susțin cumpena agriculturii.

Dacă cumpenim serios toate cele zise, vedem cât de mare este greșeala acelor economi, cari nu numai că nu cumpără gunoai minerale, dar' nici gunoiul vitelor lor nu-l folosesc.

Tot așa de mare e și greșeala acelor, cari deși folosesc gunoiul, însă nu-l adună și nu-l tractează bine: Grămada de gunoiu e resfirată în toate părțile, udul, partea cea mai prețioasă a gunoiului, se scurge prin curte în toate părțile.

Acestia se cumpenească bine cele zise și se știe, că fiecare petricea de gunoiu, fiecare strop de ud nefolosit e capital risipit, e capital lăpădat cu ușurătate, e neîndreptățirea urmașilor, cărora le lasă datorii după sine. —

Grămada de gunoiu e temelie agriculturii. După temelie judecăm zidirea și măiestrul care a zidit; după grămada de gunoiu judecăm agricultura și pe economul, care o conduce.

Temelia fiind lucrul de căpetenie în toate, ori-cine începe agricultura, cu temelie trebuie să înceapă. Economul de câmp deci cu grămada de gunoiu trebuie să înceapă.

În privirea aceasta greșesc chiar și economii nostri mai cumiți d. e. preoții. Ei nu știu, că grămada de gunoiu susține cumpena în economie. Un general vestit a zis, că pentru a câștiga învingere în războaie se cer trei lucruri: Bani, bani și ear' bani. Pentru a învinge în agricultură încă putem zice, că se cer trei lucruri: gunoiu, gunoiu și ear' gunoiu!

Negoțul în anul 1896.

Acum, când și poporul român a intrat în lumea mare negustorească, cred, că nu e de prisos dacă la sfârșitul anului 1896 aruncăm o privire scurtă peste mersul și starea negoțului în decursul anului trecut.

Lumea mare negustorească ne spune cu un cuvânt foarte potrivit, că toate mișcările negoțului mare în decurs de un an, au fost în „stagnațiune“, adică au cam stat locului.

Și drept cauze a acestei triste stări, aduce marea crasă dela bursa din Viena, întâmplată la începutul anului 1896. Apoi stările politice șovăitoare din Turcia și în urmă afacerea regulării „cuotei“, adică cheia cheltuelilor comune între cele 2 părți ale împărăției noastre (Austria și Ungaria).

Aceste toate au influențat atât de mult asupra negoțului, încât l-au făcut să stea locului aproape cu desăvârșire.

Astfel ni-se arată peste tot icoana negoțului a monarhiei Austro-Ungare, în decursul anului 1896, dar' privind numai negoțul național român, icoana e mai veselă, ba peste așteptare îmbucurătoare stări ni-se arată.

În anul 1896 s'au făcut pași mari și siguri pentru înaintarea negoțului românesc.

Bărbați chemați să facă începutul pe acest teren atât de aducător de foloase, și-au înțeles datoria și s'au pus pe muncă.

La începutul anului 1896 s'a înființat „Reuniunea comercială de consum“ din Făget (Bănat) care condusă de oameni destoinici a înlesnit negoțul românesc și a eliberat pe micii neguțători din acele părți, de sub jugul cămătar al străinilor.

Tot cam la începutul anului 1896, industriașii din Sibiu au întemeiat „Insoțirea de economii și depuneri a industriașilor români din Sibiu“. Giurul Sibiului, ca unul dintre cele mai negustorești ținuturi locuite de Români, s'a grăbit a da spriginul seu acestei societăți.

Dar' cătră sfârșitul anului „insoțirea industriașilor“, care a cucerit mult teren, a făcut loc mării societăți comerciale românești „Concordia“, care s'a înființat cu un capital social de 100.000 florini.

Mari nădejdi se leagă de această societate și ne place a crede, că se vor și împlini dacă direcțiunea a acestei societăți va îndești așteptările publicului românesc.

Aceste și alte mișcări și fapte, precum înaintarea „Reuniunii de consum“ din Blaj, pe terenul comerțului românesc ne adevăresc mai presus de toate, că noi Românii, ca neguțători n'am fost ajunși de crisa negoțului mare.

Causa acestui lucru trebuie căutată în faptul că: pe când celelalte națiuni a monarhiei (cu deosebire Nemții, cari fac negoțul mare) au exploatat deja de mult terenul comercial și acum lucră în drumul bătut — pe atunci noi Românii numai acum am început și deci lucrăm în pământul bogat.

Am spus aceste ca să ne însemnăm și cu acest privilegiu faptul, că pentru noi, Românii, negoțul este o comoară atât din punct de vedere bănesc, cât și din punct de vedere național.

Repet deci și acum că bine este să ne nisuiam a cuceri cât mai mult teren pentru comerțul național român și pe acest teren apoi să muncim cu puteri multe, unite și cinștite. De ce cerul ca la sfârșitul anului 1897 să putem spune despre negoțul român mai mult și mai bine.

Vasile.

Știri economice.

Sarea pentru vite. Dieta Ungariei a votat zilele trecute legea, prin care a ieftinit prețul sării pentru vite. Anume a statornicit prețul cu 5 fl. de majă metrică, la cari s'adugă cheltuielile de transport ș. a.

Până acum prețul era 9—9 fl. și 50 cr. dar' după ținuturi s'eschimba; așa va fi aceasta și în viitor. Astfel în Peșta până acum o majă metrică de sare a fost 11 fl. 02, de aci înainte va fi 6 fl. 83 cr. în Seghedin a fost 10 fl. 83 cr. pe viitor va fi 6 fl. 54 cr. În Ardeal, ude cheltuielile de transport sânt mici, va fi sarea mai ieftină.

Sarea s' va vinde în saci plumbați (adecă pecetluiți cu plumb) de câte 50 kgr. și economii numai atunci sânt datori să-i primească, dacă plumbuirea va fi neatinsă, așa cum s' dă dela bai. Totodată trebuie păstrată și țidula, ce o primim când cumpărăm sarea.

Producția tăbacului. În toată lumea s' produce (prășește) cam la o mie de milioane kgr. de tăbac pe an.

Mai mult s' produce în Statele Unite din America, 240. milioane kgr. la an. Urmează apoi India britică, cu 175 kgr. În Europa mai mult s' produce în Rusia, 70 milioane kgr; după ea urmăm noi, monarhia Austro-Ungară cu 65. milioane de kgr. China produce cam 58. milioane, Germania 35, Turcia 30. Brazilia 27, Iaponia 22. milioane În măsură mai mică s' produce tăbac: În Franța 20 milioane de kgr. Perșia 18, Bosnia și Hertegovina 9, Belgia 4½ milioane etc. Mai puțin de patru milioane produc statele Argentina, Olanda, Mexic, Grecia, insula Portorico și Australia.

Societate națională de agricultură. Dl ministru P. S. Aurelian, care s' pricepe și ocupă cu economia, lucrează la un proiect de lege privitor la înființarea unei societăți naționale de agricultură, care se va compune din 60 de membri numiți de guvern pe viață și de 120 membri corespondenți. Statul va da o subvenție anuală de 60.000 lei pentru aceasta societate, menită a da nou avânt lucrării câmpului în România.

De unde vine boala de porci? Boala de porci, care s'a lătit în foarte multe părți, și a făcut atâtea pagube, a fost adusă la noi din Sârbia.

Aci apoi sânt de vină dirigătorii ungari dela granița Sârbiei, cari își calcă datorița lor de dirigătorie și nu le pasă de pagubele oamenilor.

În Sârbia fiind boală de porci, s'a oprit intrarea de porci sârbești în Ungaria. După multe alcăzuri însă pe cale diplomatică, s'a lăsat intrarea porcilor, dar' sub cele mai stricte condiții, ca adecă numai porci sănătoși s' fie aduși. Aceste condiții însă au rămas numai pe hârtie, deoarece ce chiar și dirigătorii dau mână de ajutor, ca s' poată intra porci, fie sănătoși fie bolnavi. Aceasta știre ne-o aduce foaia economică „Köztelek“ din Peșta, arătând că în satul Dalia s' face aceasta, anume porcii sânt trecuți preste Dunăre și apoi primăria de acolo dă țidule despre ei, cași când ar fi dela noi. Tot asemenea lucru s' întâmplă la India și Palanca. Spre p. în Palanca în o singură zi de țerg de săptămână au fost la 9000. de porci trecuți din Sârbia, fără să fie vizitați, că sânt sănătoși ori bolnavi. Astfel

au trecut până acum preste 30 mii de porci, prin cari apoi s'a lătit boala și pela noi.

Iată cum se face la noi pagubă oamenilor prin călcarea de datorință a deregătorilor. „Köztelek“ cere ca ministrul să facă cercetare; dar' oare paguba oamenilor cine o va plăti? Fericită Ungarie!

Edină ungară. Morile din Ungaria au trimis sau exportat în Austria și în alte țeri, în decursul anului trecut preste 7. milioane de măji. metrice de făină. Anume din Ianuarie, până în Novem. au trimis morile 6,540,000 măji metr. de măcinș, în Decembrie 680.000 m. metrice, așa dar' la olaltă au esportat 7. milioane și 220 mii măji metrice de făină. Grâu din străinătate pentru de a fi măcinat, abia a sosit un milion de măji metrice.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonentul 8990. 1. Primarul nu a lucrat bine când te-a scos afară fără a aduce judecată în afacerea d-tale. Poți să-l părăsești pentru aceasta la protopretor. Cât pentru obligațiune, pe datorăș nu poți să-l părăsești decât earăși numai la primarul din sat.

2. Legea despre vênat nu știm să fie tradosă în românește. Fără bilet de vênat nu poate vena nime pe locul ținut de d-ta în arândă.

Abonentul 217. Pentru marfă pe seama prăvăliei d-tale adresează-te la „Concordia“ în Sibiu, strada Măcelarilor, înșirând toate articolele de cari ai trebuință. Cât pentru schimbarea firmei nu ai decât să aștepti până capeți răspuns la rugărilor date, ori apoi să te duci și să grăbești răspunsul. Tot așa și cu rugărilor date pentru vinder-a de beuturi, lucruri de acestea mai ușor și mai iute să câștigă prin pretenie și cu răbdare, decât cu *paragrafi* pe cari de multe-ori domnii îi întorc în contra noastră.

Abonentul 6260. Dacă unchiul d-tale nu a făcut testament, și nu are contract de căsătorie cu muerea, dreptul de moștenire fiindă nu s'nt copii, e al părinților sei, adecă a moșului și a bunicei d-tale (dacă trăește) ar' de nu trăește, moștenirea trece la copil acestora, adecă la tata d-tale și la celalalt frate; și numai dacă e mort și tata d-tale ajungi d-ta la rind, cu celalalt frați. Articole pentru cari neguătorul plătește dare de consum, trebuie cumpărate la densusul, celelalte se pot cumpăra ori-unde.

Abonentul 3167. Greșeli strecurate în socotelile comunale se pot îndrepta pe calea pe care au înaintat socotelile. Fă dară rugare la reprezentanța comună, spunându-le reprezentanților cum s'a întâmplat lucrul. Reprezentanța poate apoi să decidă, ca suma să se ți-se deo înderept. De vei fi respins, apelează la comitat ear' de aci la judecătoria supremă administrativă din Budapesta.

Dlui A. V. în Baia. Răspunsul destul de lămurit la întrebările d-tale îl găsești pe larg în legea despre libelul exercitiu al religiunii, legea se găsește la notariat. Roagă pe dl notar cercnal să ți-o arete.

Abonamentul fără număr și fără nume. De ce te rușinezi să ne comunicai numele? La oamenii cari se ascund de noi nu avem datină să răspunde, dar' fiind întrebarea d-tale de interes comun facem de astă-dată excepțiunea. Dreptul de cămărnicie se dă pe baza învoierii comunei. A fost destul de rău dela

d-voastră că v'ați învoit din capul locului ca crășma să se deschidă în apropierea bisericii. Acuma cu greu o mai puteți muta de acolo. Faceți altcum arătare la pretură, și cereți cassarea dreptului de crășmarit pentru casa cu pricina, de veți fi răspinși apelați la comitat.

ECONOMIE.

Distribuire de semințe.

Aviz!

Ne luăm voie a vesti pe onorabili membrii ai „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“ că subscrisul comitet în ședința d-ta. 31 Decembrie 1896 a luat hotărârea de a distribui între membrii reuniunii în primăvara anului c., în mod gratuit semințe de trifoiu, napi și luterne, cum și sămânță de cânepă italiană.

Doritorii să-și înainteze spre acest scop cererile lor la subscrisul comitet până cel mult la 1 Martie n. a. c.

Cu o cale ne rugăm de membrii împărtașiți cu semințe în anii trecuți, să binevoiască a raporta comitetului despre rezultatul recoltei.

Sibiu, 16 Ian. 1897.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

Dem. Comșu,

Vict. Tordășan,

pres.

secret-r.

Monografia comunei Rêhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

I. Istoricul comunei.

(Urmare.)

La 1851/2 preotul Dimitrie Munteu săpând în pământul seu din «Dealul bisericii» lângă eclesia de azi, a găsit o parte de cădelniță și un potir, ear' la o adâncime de 1 mt: o căpățină de om. Se dă cu socoteala, că aici a fost biserica veche și cimiteriul Românilor, de unde a împrumutat și numele dricul întreg de azi. Pe la anul 1868 George Pamfilie¹⁾ arând în pământul capitlului săsesc din «Dealul Șipotului» (azi propr. lul J. Oncescu), a dat, unde sue pământul puțin în sus, de urmele unui zid de cărămizi foarte tari, așezate dealatul una lângă alta.

Pe la anul 1884²⁾ mai mulți locuitori au săpat la partea stângă a drumului țerii cum mergi cătră Sibiu dela Kl. 86 cu vre-o 80 metri înapoi și au găsit un zid cu formă rotundă și de o grosime neobicinuită, făcut cu var de peatră de riu și de stâncă. După forma și grosimea lui judecând oamenii zic, că aici ar fi fost biserica săsească. Tot la acest an au săpat și preoții de atunci: Avram Cărpinișan și Ioan Gotia³⁾ în eclesia bisericii, așezată cam la 200 m. spre ost dela podul din drumul țerii făcut peste

«Valea Netotului» și au dat de niște ziduri de pivnițe, de unde și-au adus mai multe cară de peatră. Daniil Bota⁴⁾ poveștește, că săpând în pământul seu, unde calea, ce duce dela crășmă, intră în fênațe, a găsit cam la 2 mt. âfunzime în pământ mai multe ziduri. Acest din urmă mărturisește, că întreg pământul seu ar fi pe ruinele unui zid vechiu, din care la vreme de lipsă își desgroapă peatră după trebuința sa, și că la suprafața agrului întâlnește pasde pas un fel de șgură, care seamănă mult cu șgura lăpădată de fauri.

Basai pe săpăturile și desgroapările făcute și înșirate mai sus, precum și pe spusele oamenilor⁵⁾ susținem cu tot dreptul, că comuna veche Rêhău a fost așezată între Km. 85 și 86 dealungul și de ambele părți ale drumului țerii de azi, cu deosebire în giurul crășmei de astăzi, pe sub poalele dealului numit «Dealul bisericii»: pe lângă valea, numită «Valea Caselor» până în «Valea Netotului», pe locul numit «Arșuri» și mai puțin dela crășmă în jos până în fênațe. Aceasta o dovedește parte numirea locurilor, parte săpăturile și desgroapările făcute din partea locuitorilor în deosebite timpuri.

Se zice, că Sașii la venirea lor pe aceste locuri⁶⁾ aflând pe Români, mai încheați pe partea sudică dela drum, și-au ales de locuințe partea dinjos de drum și anume dela crășma de azi în jos spre riul «Sêcașiu» pe amândouă părțile ale părăului «Valea Netotului.» — Aici dela crășmă în direcțiune spre nordvest la 300 pași au avut Sașii biserica cu cimiteriul și casa parochială. Despre clopotele bisericii săsești oamenii spun, că în timpul năvălirilor turcești, fugind sătenii de furia lor, le-ar fi aruncat într'o fântână, ce era în marginea fênațelor aproape de intrarea călii pe locul de fênațe.

Ca lucru vechiu mai amintesc și istoria unui teritor, care azi se ține de hotarul comunei Petrifalëu; acest teritor se întinde din drumul țerii până lângă «Valea-Netotului» în sus până hotărîș cu comuna Sâsciori, apoi în jos pe lângă «Valea seacă» până ear' în drum, un loc de vre-o 300 jugere. Acest loc mai demult s'a ținut de comuna Rêhău și era acoperit cu pădure deasă.

S'a întâmplat — spun oamenii, — că orașul Sebeș și-a perdut doi tauri și căutând după ei timp îndelungat, i-a aflat tăiați (măcelăriți) în pădurea noastră sus descrisă. Orașul sub cuvânt, că oamenii nostri i-au furat și i-au

¹⁾ Trăește și astăzi.

²⁾ Vezi cei înșirați pe pag. 1.

³⁾ Vezi programa citată pag. 6 unde se zice, că Sașii de pe locurile dela Orăștie până la Drașov au venit aici sub Domnul regelui ungar Geza II. (1141—1161). Sub acest rege au venit Sașii primădată în Transilvania.

⁴⁾ Mărturisite de el însuși.

⁵⁾ Împărtașite de cei citați mai sus.

⁶⁾ Împărtașite mie tatăl meu Avram Cărpinișan.

măcelărit, au cerut desdaunare pentru tauri 24 zloți. Se vede, că comuna noastră era pe acele vremuri foarte săracă, căci n'a putut înciripa nici măcar acea sumă neînsemnată, din care cauză orașul i-a luat ca desdaunare locul mai sus descris.

Pe la anii 1840—45 orașul Sebeș făcu schimb cu acel loc și-l dădu Petrifălenilor pentru un altul mai aproape de oraș; astfel trecu locul nostru de odinioară în posesiunea Petrifălenilor. În scopul redobândirii acestui teritoriu locuitorii din Răhău au împuternicit în anii 1850—52 pe profesorul de desen Ioan Costandă, — și el a și făcut pașii necesari, dar' având lipsă de spese și oameni, după-ce fură încunostiințați despre câteva zadarnice încercări, — ne mai voină a plăti, a rămas tot lucrul baltă până în ziua de azi.

Unii oameni susțin, că și pădurea numită «Rebeș» azi proprietatea orașului Sebeș, un teritor de vre-o 400 jugere, încă a fost al comunei Răhău; anume se vorbește, că având comuna lipsă de bani și socotind jurații satului de pe acel timp, că comuna are destul loc și ar pute trăi oamenii și fără de acela — l-au vândut Sebeșului pentru un preț de nimica.

O altă tradițiune vorbește despre o mănăstire cu numele «Sfânta», ce s'ar fi aflat dela crucea de pe deal spre sud cam la 500 pași departe în dreapta călii, ce duce la Cacova. Dela această mănăstire și-ar fi împrumutat pădurea, valea și locul din giurul ei numele de: «Sfânta», «Valea Sfintei» și «Peatra Sfintei». Se zice, că ea s'ar fi părăsit și ruinat când s'a mutat satul dela drum pe locul de azi. Despre forma mănăstirii, despre slugitorii ei și alte împrejurări nu se știe chiar nimic; unii zic, că s'ar afla oase de om pe acel loc și rămășițe de ziduri de peatră, dar' toate aceste rămân tainele mamei comune, ale pământului, și rezervate descoperirilor viitoare.

(Va urma.)

CRONICA.

Barbaria unui baron unguresc. Baronul Bánffy János mare proprietar în Nașfalău din Sălagiu rudă de aproape cu ministrul Bánffy — a săvârșit zilele trecute o barbarie ne mai pomenită. Zicând «nume un biet om din acea comună, cu numele Nagy M. Balint, că decât să-i puste cănele seu credincios, mai bine să-l puste pe el; baronul îndată a și făcut-o, descărcând asupra lui de odată amindouă fevile puste sale. Omul, lăsând în urmă o văduvă sărmană cu 5 orfani, numai decât a și murit. În urma aceasta în comuna, locuită de Maghiari, reformați, s'a produs mare febere. În ziua de Crăciun, când puținii Români în bisericuta lor dela marginea comunei cântau «Mărire intru cei de sus lui

Dumnezeu, pe pământ pace și bunăvoire», pe atunci Ungurii băteau clopotele bisericii lor într'o dungă spre a rescuța poporul, ca se facă asalt asupra castelului și familiei baronului. Baronul n'a fost tras încă la răspundere pentru groaznica sa faptă, se vede că numitul baron e rudenie cu cruntul ministru-președinte Bánffy!

Din Bicz. Un corespondent al nostru din Bicz, cu durere pentru popor și cauzele lui, ne scrie că în fața alegerilor comunale, cari se apropie, în Bicz lucrurile merg foarte rău. Inteligența de acolo «se mănca între sine», ear' pe popor se încearcă a-l momi cu făgădueli deșarte vre-o 4 streini; veniți de 5—6 ani în comună. Vreau să pue ei mâna pe primărie și să ajungă la cărmuirea trebilor comunale. Dacă vor reeși, de bună seamă vor face multe lucruri neplăcute Românilor.

Și față de aceste lucruri inteligența de acolo, după-cum ne scrie corespondentul, nu mișcă nimic. Dureros lucru; «pentru-ce și până când tot așa?» întreabă corespondentul. «O comună ca Biczul, cu peste 5000 de suflete române, în frunte cu 4 preoți, un cap-lan, 4 învățători, 2 dregători români și câțiva băbăți cu carte și frunziș se se lase a fi duși de nas de 4 streini! Zicem de nou, că e dureros lucru, dar' avem nădejdea, că cel puțin în ciasul al unspezecilea cei chemați se vor deștepta, se vor desbrăca de patimi și vor lucra în înțelegere frațască spre binele obște. Așa să fie!

O școală închisă. Ni-să spune că școala română cu doi învățători din Oprea-Cârțișoara (Țeara-Oltului) este închisă de mai multe săptămâni. Băieții n'au unde să umble la școală și și perd vremea pe uliți; ce fac dascălii lor, nu știm. Știm însă ce face preotul V. Vulcan. Eată ce: În sat este o școală de stat ungurească, dascălul ungur are coriel la preot și e părținit de acesta, atât el, cât și școala ungurească. Băiatul preotului e trimis la școala de stat. Poate că preotul ar voi ca toți băieții să meargă acolo... În sfârșit noi întrebăm: ce e cauza de școala română e închisă? Însemnând că mai marii parohiei Oprea-Cârțișoara sânt: protopopul Cădea dela Avrig și consistorul din Sibiu.

Călimdarul nostru. «Călimdarul Poporului», care s'a dovedit tuturor drept cel mai bogat, mai folositor și mai ieftin călimdar românesc, s'a bucurat de mare trecere atât la popor, cât și la cărturarii nostri, dovadă împregiurarea, că deși s'au tipărit 6000 de exemplare, abia mai avem vre-o 200 de vnzare. Dar' nu numai bine primit, ci și mult laudat a fost călimdarul nostru, atât în foile românești de aici, cât și în cele din România. Neavând loc pentru mai multe, aducem numai două pilde: «Gazeta Transilvaniei» scriind despre călimdarele noastre din anul acesta zice între altele, că Călimdarul nostru «și-a câștigat vaza cea mare, parte în urma îngrijirii, cu care a fost lucrat, parte în urma formei sale atrăgătoare și prin ieftinătatea sa». De altă parte «Transilvania», foaie «Asociațiunii transilvane» scrie despre Călimdarul nostru, că și de astă-dată are un cuprins bogat și felurit, având pe lângă alte știri folositoare și scrieri de aleși scriitori de ai nostri și o cronică bine reușită a anului 1896, adecă «Revașul nostru».

Gendarm voinicos. Deunăzile gendarmul ungur Pálóssy József a trecut granița de către România și a intrat într'o cărcimă din comuna românească Verciorova. Aici voinicosul gendarm în loc să vadă de veselie, a începnt a injura în cel mai unguresc chip pe Români. Birtașul, Român pacinic, tozadar voi să liniștească pornirea furioasă a Ungurului. Acesta crezându-se pe pământ unguresc, și-a scos sabia și a lovit în bietul birtaș. Atunci o luptă oarbă se născu între Ungur și birtaș, care neavând nici o armă la îndemână, căzu greu rănit, într'un lac de sânge. Vecinii aflând de bătaie, puseră mâna pe furiosul Ungur și-l deteră diregătoriei românești, care îl întemniță pe dată.

Român harnic. Din Rudaria (Bănat) ni se scrie, că notarul Balogh László a voit să arunce asupra oamenilor o nouă sarcină, adecă postul de al doilea vice-notar. Reprezentanții comunali însă — afară de un rătăcit — au fînut una și au respins propunerea notarului. — Bine au făcut bravii reprezentanți comunali; laudă și cinste lor! Viconotarii au să îngrijească de matricule, ear' dacă stăpânirii nu-i ajunge un vice-notar în comună, poftescă și plătească dela sine un al doilea vice-notar, nu încerce să arunce toate sarcinile pe bietii oameni, cari și așa gem sub greutatea mare a birurilor.

Preot — prieten al Jidovilor. Din comuna Șasa-Vința, primim dela un abonent următoarele: La Crăciun s'a împlinit un an, de când un proprietar din comună avea licența de beuturi, pe cari le vindea foarte ieftin. Acum câteva zile însă o lipitoare de Jidov a isbutit să amăgească pe proprietar, să-i deie lui licența. Și — ce e mai intristător — aceasta s'a întâmplat numai la mijlocirea unui preot român din parochia vecină, care, uitându-și de creștineasca sa chemare s'a dejosit a sluji unui Jidov, în schimbul rachiului, care-i place lucru mare! De astă-dată nu spun numele acelui rătăcit preot, în nădejdea, că se va abate de pe căile rele, pe cari a apucat. — Dacă așa e, cum ni-se scrie, atunci purtarea preotului e într'adevăr vrednică de osândit!

Desmînțire. Privitor la știrea noastră «Alegere de primar» (din Prilipeț) publicată în nrul 50 al foii noastre, dl Dimitrie Saberca, ne trimite o scrisoare mai lungă, în care spune, că nu-i adevărat, că ar fi urgisit de poporeni din comună și că pentru de a fi earăși ales ar fi încercat să-i momescă cu rachi. E adevărat, că a căzut la alegere având numai 71 de voturi față de 85 ale celuilalt. Dar' nu dînsul ci Antoniu Saberca, a câștigat pe oameni prin rachi, de aceea a și reușit. În sfârșit dl Dimitrie Saberca zice, că celo scrisă despre dînsul în acea știre sânt numai minciuni, pornite din pismă.

Juzi comunali — Jidovi. Cu privilegiul ultimelor alegeri de juzi comunali două comune din comitatul Bács și-au ales juzi perciunați. În Baja s'a ales Robicsék Vilmos, în Kis-Hegyos Krishaber Iosif amândoi sânt — spun foile maghiare — foarte iubiți între poporeni (!) Foarte șod este, că amândoi juzii perciunați au fost candidații partidei kosuthiste!

Fără de Dumnezeu! În zilele trecute 43 poporeni rom-cat. din comuna ungurească Dályok au declarat la protopretură, că rup legăturile lor cu biserica, fără a se ală-

tura la nici o altă lege creștinească. Însemnăm, că ținutul unde trăesc acești oameni fără de Dumnezeu era până acum vestit pentru credința nestrămutată a locuitorilor sei. — Eată, spre ce povrniș duc legile păgâne, poreclite „bisericești“!

† **Dr. Gregoriu Silași.** Când foaia noastră era încheiată am primit dela Năsăud trista știre, că moartea a curmat firul vieții unui mare fiu al nației noastre, a lui **Dr. Gregoriu Silași.** Român verde și cu iubire toflăcărată pentru neamul românesc, el a lucrat și a jertfit mult pentru Români. A fost între altele profesor de limba română la universitatea din Cluj, fiind de mai mulți ani pensionat. Eie-și țărna ușoară, precum pomenea ti va fi neperitoare!

Cu numărul viitor (Nr. 4) vom fi siliți a înceta cu trimiterea „Foi Poporului“ la acei cetitori, cari nu-și vor fi înnoit abonamentul.

Facem deci luători aminte pe toți iubitorii foi noastre la aceasta și rugăm pe aceia, cari încă n'au trimis abonamentul, să se grăbească a-l trimite în câteva zile.

Cununte. Augustin Mandrutiu, teolog abs. și Regina Szabó, își vor ținea cununia la 4 Februarie st. n. a. e; la orele 3½ p. m. în biserica gr.-cat. din Arghihat.

Manevrele dela Cașovia. Că marile manevre din anul acesta se vor face la Cașovia e cu desăvârșire sigur. Nu numai în oraș, ci și în împrejurimi se fac cele mai mari pregătiri pentru găzduirea oaspeților împărătești.

Răsvățirea cerșitorilor. În ajunul Crăciunului în Viena a avut loc o răsvățire de cerșitori. Vre-o 4500 de umiliți s'au adunat înaintea casei orașului, unde se obișnuștea a li-se împărți în fiecare ajun de Crăciun daruri bănești mai mici. Dar — pe semne — de astă-dată nu li-se va fi dat atâta, cât vor fi sperat, de oare-ce gloata de cerșitori se răsvății în adevăratul înțeles al cuvântului și provocă un mare scandal. Poliția risipi însă grabnic pe cerșitori, milostivindu se a da cătorva, pe lângă ghionturile și locuință, în — prinsoare.

Loc deschis. *)

Mulțumite publice.

Noi subscrișii locuitori din Boeșă-montană, cari pentru ruperea și arderea steagurilor ungurești la sârbarea milleniului maghiar din 10 Maiu 1896 am fost osândiți la 6 săptămâni închisoare, și petrecând acest timp în temnița centrală din Lugoj, nu numai că am fost mai de multe-ori, cercetați și mângăiați din partea distinsului nostru apărător domnul avocat **Coriolan Brediceanu**, și a mai multor români din Lugoj și dimpregiur, ci am primit în decursul întreg al deținerii noastre multe cărți folositoare de cetit, apoi am primit dejunul trimis gratuit din partea mult onoratului domn **Coriolan Brediceanu**, respective a stimabilei sale doamne trimițându-ne, la diferite ocașuni, deosebit la sfințele sârbători de Crăciun, stimabila doamnă **Cornelia Brediceanu**, apoi doamna **Elena Dobrin** născută **Rădulescu** diverse victuali, alinând prin aceea mult suportarea grelei situațiuni căreia eram supuși. Nu aflăm destule cuvinte a aduce

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

cea mai ferbinte mulțumire atât distinsului anteluptător al națiunii române, domnului **Coriolan Brediceanu**, stimabilei sale doamne soție **Cornelia**, doamnei **Dobrin** și celorlalți domni și doamne, pentru nobilitatea de suflet dovedită și de astă dată.

Dumnezeu Atotputernicul să le răsplătească cu abundență și cu mulți ani fericiți de viață, atât lor, cât și următorilor lor.

Dumnezeu să-și trăească.

Lugoj, 1/13 Ianuarie 1897.

esiți azi din temniță: **Nicolae Bordencă**, zidar, **Nicolae Loga**, lemnar;

Tuturor acelor prea stimați domni, cari au binevoit a lua parte la „Concertul“ aranjat în 26 Decembrie a. c. st. v. de reuniunea corului plugarilor din **Suistra**, venim a le mulțumi pe această cale, dorind ca și în viitor să fim spriginiți de onoratul public român.

Suprasolvire a făcut numai **Iulius Barbulescu**, silvar în **Topoloveț** cu 70 cr. Venitul peste tot al concertului a fost 15 fl. 55 cr. Cheltuelile au fost 3 fl. 55 cr., deci venitul curat face 12 fl.

Suistra, în 28 Decembrie 1896 st. v.

George Caba,
inv. dirig. preș. corului.

Invitare de abonament.

„Foaia Poporului“ este organul pentru popor al partidului național și va apăre de aici încolo *ilustrată*. În fiecare număr „Foaia Poporului“ va aduce cel puțin câte un chip, uneori și mai multe; pe lângă aceea mai multe îmbunătățiri vom pune în redactarea ei.

Ne vom nisui, ca ea să fie un *steag de apărare al cauzei naționale*, un prietin bun, un sfetnic și povățuitor spre bine al tuturor acolora, cari o iau în casa lor.

Rugăm deci, pe toți cetitorii și iubitorii „Foi Poporului“ să o aboneze și să o recomânde spre abonare tuturor prietinelor și cunoscuților lor.

Prețul de abonament este:

Pentru Austro-Ungaria.

Pe un an întreg . . . 3 fl. (6 coroane)
Pe o jum. de an . . . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).

Pentru România.

Pe un an întreg . . . 15 lei
Pe o jumătate de an . . . 7 lei 50 bani.

Pe mai puțin de o jumătate de an nu se primesc abonamente. Terminul de abonament se socotește dela începutul și dela mijlocul anului (1 Ianuarie și 1 Iulie st. v.)

Ne rugăm pentru trimiterea cât mai în grabă a abonamentelor, ca să putem trimite regulat foaia.

Trimiterea prețului de abonament mai ușor se face cu rambursă poștală, (Post-Anweisung, posta utalvany). Abonenții vechi să lipească pe rambursă fășia, în care le merge foaia, ear' cei noi să-și scrie curat și cetet numele, satul și posta din urmă.

Totodată venim a înștiința, că ori-cine adună cel puțin 10 abonenți noi, va primi gratuit sau în cinste „Foaia Poporului“.

Cine câștigă mai mulți abonenți și are foaia abonată, poate să capete în cinste ori-ce cărți din librăria noastră.

Administrațiunea
„Foi Poporului“.

Mai nou.

Eșit din temniță.

Dl Nicolae Russu, proprietar din **Poiana-Arieșului**, lângă **Turda**, și-a împlinit în 17 Ianuarie n. osânda de trei luni temniță de stat în **Seghedin**.

Bravul Român, într'o scrisoare pe care a scris-o «Tribunei» se arată tot atât de neînfricat și tare în dragostea sa de neam, ca și cum a intrat în temniță.

R Î S.

Țiganul la solgăbirău.

Mai de mult, pe când era în floare iobăgia, nu erau poște ca acum, ci scrisorile le duceau dela un loc la altul de obicei oameni trimiși anume.

Așa a trimis primarul unui sat o carte pe un Țigan la domnul solgăbirău.

Țiganul porni la drum având în mână o măciucă, cât el de mare. Când intră în curte la solgăbirău, sări spre el un câpdu blând al solgăbirăului. Țiganul care nu mai văzuse astfel de dihanii, cuprins de frică, că dihania cu picioare lungi îl și îmbuca, îi trase una cu măciuca, de bietul câpdu rămase pe loc mort.

— De ce 'mi-ai omorât câpdu, măi Țigane? să resti câtră el solgăbirău.

— Sărut mâmile și tâlpile picioarelor, zise Țiganul tremurând de frică, am gândit că-i căne.

POSTA REDACȚIEI.

G. V. în F. Solgăbirău n'are drept să denunțeze pe primar și pe membri reprezentanței comunale, ci numai să candideze pe primar. Dacă solgăbirău a denumit la d-voastră, aveți drept să faceți apelație la comitat, în 15 zile.

Pentru abonentul nr. 4086 în Hondol. Am aflat că „cartea vâmlor“ se află de vândut la dl învțător **Ioan Popoviciu**, în **Opațita**, p. u. **Delta**, (comitatul **Timiș**). Scrie-ți.

Petrică din B. Pentru cartea „păzitorul de pădure“ scrie lui **Carol Porkolab**, **Német-Bogsan**; din-sul îți va spune cuprinsul. Cărți cu litere latine (din România) se află la noi.

Abonent nr. 5437. (Laslăul-rom.) Numai atunci câștigați dacă și seria și numărul ese. — Anecdotele și povestile se pot tipări, dar' pe speșele d-tale; dacă le vei trimite aici îți vom pute spune prețul.

G. T. în Buru. Nu se poate publica; în certe private nu ne amestecăm.

Fără nume în Poptelec. Scrisori fără iscălitură nu publicăm; Scrie-ne cine ești?

Cunctator în Bicz. Numai așa s'a putut publica. Te rugăm a ne mai scrie.

X. y. în S. În chestiunea ce ne întrebi, te rugăm se poștești în redacția noastră.

r. C. în Mogoș. Pentru vânzarea de ceară adresează-te la firma: **F. Wass**, turtar, **Sibiu**, (**Kleine Erde**). Întreabă prețul.

Pentru redacție și editură responsabil: **Ioan Morariu**
Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: **V. H. Dressandt**.

LOTERIE.

Tragerea din 16 Ianuarie n.

Budapesta: 42 68 53 56 18

Tragerea din 20 Ianuarie n.

Sibiu: 8 71 55 16 6

Tirgurile din săptămâna viitoare după cäl. vechin.

Luni, 13 Ianuarie: Aiud, Ciuc-Cosmaş, Gialacuta, Huedin, Részov, Sân-Benedic.**Marti, 14 Ianuarie:** Breţcu.**Mercuri, 15 Ianuarie:** Bateş, Elisabetopole (Ibaşfaléu).**Joi, 16 Ianuarie:** Hodoş, Micăsasa, Zam.**Vineri, 17 Ianuarie:** Sebeşul-săsesc (13—16 tirg de vite).**Cälindarul săptămânii.**

Zilele	Cälindarul vechiu	Cälind. nou	Soarele
	Dum. după Botez. gl. 2, sft. 2	rés.	ap.
Dum.	12 S. Mța Tațiana	24 Timoteiu	7 34 4 26
Luni	13 S. Mc. Ermil	25 Int. lui Pav	7 33 4 27
Marti	14 SS. PP. uciși în Sinai	26 Policarp	7 31 4 29
Merc.	15 Cuv. P. Pavel Tiv.	27 Ioan Chris.	7 30 4 30
Joi	16 Inch. lanț. Ap. Petru	28 Carol mare	7 28 4 32
Vineri	17 † C. P. Antonie c. m.	29 Francisc S.	7 27 4 33
Sâmb.	18 PP. Ațan. și Chiril	30 Martina	7 25 4 35

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare cu preț foarte scăzut:

Părți alese

din

„Istoria Transilvaniei“

pe 200 de ani din urmă (3 volume mari)

de

George Barițiu.

Partea întreagă costă acum numai fl. 6.50 broș., leg. fl. 8.60

Se vinde însă și câte un volum și costă

Vol. I. (775 pagine) broș. fl. 2.50, leg. fl. 3.50.**Cuprinsul:** După introducere și câteva schițe bi-grafice cuprinde un lung șir de întâmplări dintre anii 1683 până în preajma zilelor din 1848 (răsărită) și

un adaus cu 44 documente.

Vol. II. (800 pagine) broș. fl. 2.—, leg. fl. 3.—.**Cuprinsul:** lucrurile și întâmplările mari din anii 1848 până la 1860 și

un adaus cu 36 documente.

Vol. III. (625 pagine) broș. fl. 2.—, leg. fl. 3.—.**Cuprinsul:** întâmplări dintre anii 1860 până la 1883 și apoi un lung șir de lupte politice și naționale românești purtate cu mari jertfe și cu mult curaj și

un adaus de 96 documente.

„Tipografia“, soc. pe acț. în Sibiu.

Cälindarul**„LUMEI ILUSTRATE“**

e unicul în privința conținutului seu interesant și frumos. Chiar acelora, cari nu obișnuiesc întrebuințarea cälindarelor, încă le este folositor pentru bogatul seu cuprins de anecdote, pentru partea umoristică, precum și pentru povestirile și novelele sale. Pe lângă aceasta conține

121 de ilustrații

care-i alcătuiesc o adevărată podoabă. Între altele găsim familia regală, toți ministrii, Fleva, Delavrancea, Speranță și alți 30 scriitori, ale căror opere ocupă un loc de frunte în literatura română.

Prețul acestui cälindar este numai 70 cr. — Se vinde cu același preț la Librăria „Tipografiei“, societate pe acțiuni în Sibiu.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la pesentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuesc momentan după sosirea comandei.

[362] 1—38

Direcțiunea institutului.

Lanțul de oțel patentat „Goepfinger“

cu zale fără fertură (neforostuite)

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuințeze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțire, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul cel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se află în deposit la

[2826] 6—25

Carol F. Jickeli, Sibiu.**Legea veterinară.**Atât primăriile comunale, cât și fiecare econom au trebuință să cunoască **legea** numită **veterinară**. Dl Tormay Béla, secretar de stat în ministerul de agricultură, a scos la lumină o explicare populară a legii amintite. În această explicare se vorbește pe larg despre pasapoarte, de tirgurile de vite, de boalele lipicioase și multe alte lucruri folositoare. Reuniunea agricolă română din Sibiu a tradus această carte în limba română populară. Cartea se numește:

Învățătorul Munteanu

impărtășesce economilor cele mai de lipsă cunoștințe
despre**LEGEA VETERINARĂ**și
BOALELE CONTAGIOASE

stând cu dânșii la sfat în lungile seri ale iernii.

De

Tormay Béla.

(134 pag. mari.)

Cartea costă 30 cr. (cu porto postal 35 cr.) și se poate cumpăra dela

„Tipografia“, societate pe acțiuni, Sibiu.

Publicațiune.

Pășunatul din munții comunei Avrig: Surul, Avrigel și Clăbuceț se exarânduază prin licitațiune publică pe vara anului 1897, eventual pe 3 ani.

Licitațiunea se va ține în **27 Ianuarie st. n. a. c.** în cancelaria comunală, unde se pot vedea și condițiunile mai deaproape. [331] 1-2

Avrig, 14 Ianuarie 1897.

Ioan Vlad,
primar.

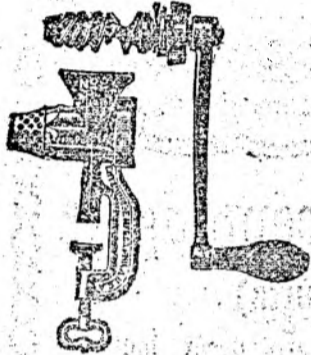
Ioan David,
not. com.

CAROL F. JICKELI, SIBIU,

[2827] 7- recomandă:

mașina de măcinat carnea

galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sunt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucra tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

Nr.	2	4	6	8
macină pro minută	1/2	1	2	3
Prețul fl.	3.40	4.60	5.60	7.90

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare:

Tabloul condamnaților

în
PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 3 fl.

Cine bea
Kathreiner
Cafeaua de maltă Kneipp

Toți cari doresc a-și conserva și întări sănătatea și totuși să nu renunțe la obicinuita și plăcuta folosință de cafea. Pentru-că un adaus de cafea Kathreiner delatură efectul dăunos sănătății ce-l produce folosința cafelei de boane. *****

Toți aceia, a căror bună dispoziție este jignită prin ceva. Îndeosebi la cei-ce sufer de stomah și nervi s'a dovedit folosința de cafea Kathreiner pură în mil de casuri ca cea mai bună beaură și cea mai ușoară de mistuit. *****

Toate femeile și toți băieții, pentru a căror debilă constituție cafeaua Kathreiner este foarte ușor suportabilă, care pură sau și amestecată cu cafea de boane devine o beaură de un gust plăcut și predilect. *****

Toți aceia, cari vor să cruțe în gospodărie și totuși să aibă o cafea bună și sănătoasă. Aceasta o poate oferi pentru ori-și-cine, pe placul tuturor singură numai cafeaua lui Kathreiner ca adaus la cafeaua de boane sau pură. *****

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

este o adevărată cafea de sănătate și familie, prin care prin un mod de fabricațiune al lui Kathreiner aprobat în toate țările și de cele mai mari autorități, se dă cafelei de boane un gust admirabil. Cafeaua Kathreiner împreună gustul exotic al cafelei de boane cu cunoscutele calități sanitare a cafelei indigene de maltă.

Rugare - Pentru de a nu fi sedus și înșelat să se considere, cetească cu grijă cele imprimate pe pachetul original cu inscripția „Kathreiner“.

Pachete fără numele **Kathreiner** nu sunt veritabile.

[3103] 3-12

Reparaturi în grabă, bine și ieftin.

Andrei Török

Fabrică de mașini agricole

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țară și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și bun al plugurilor mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haelerling și în deosebite mărimi, **teasouri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de struguri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (găpel) pentru câte 1—4 cai, **mașine de îmblătit** (trierat) de mână, cu virtej, și cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină pentru desfacerea **cucuruzului**, **moară pentru păsat**, **pumpe** pentru afunzimi până la 20 metri, **mașini** de sămănat și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțătorie de fer cu un mare magazin de nicovele, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (pleu) pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de lipsă făurarilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate. [314] 1-26

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.

Pentru „Tipografia“, societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall